رویش روان شناسی، سال۱۳، شماره ۱، شماره پیاپی۹۴، فروردین ۱۴۰۳
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),13(1), 2024

معنای زندگی به عنوان میانجی بین بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند در اپیدمی کووید-۱۹ در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس

The Meaning of Life as a Mediator between Interpersonal Alienation and Smartphone Addiction in the Covid-19 Pandemic among Students of Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch

مهری گمرک چی زاده
کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قشم، هرمزگان، ایران.
کبری حاجی علیزاده (نویسنده مسئول)
دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندرعباس، بندرعباس، ایران.
زهرا حاج محمدی
کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندرعباس، بندرعباس، ایران.

Mehri GomrokchiZadeh
Master of General Psychology, Islamic Azad University, Qeshm Branch, Hormozgan, Iran.
Kobra HajiAlizadeh*
Associate Professor of Psychology, Department of Psychology, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.
ph_alizadeh@yahoo.com
Zahra Hajmohammadi
Master of Clinical Psychology, Department of Psychology, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

چکیده
هدف این پژوهش بررسی معنای زندگی به عنوان میانجی بین بیگانگی بین‌فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند در پاندمی کووید-۱۹ در دانشجویان شهر بندرعباس بود. روش پژوهش توصیفی- همبستگی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان دختر و پسر مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد شهر بندرعباس در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بودند که تعداد ۳۷۸ نفر از آنها با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه معنای زندگی (استگر و همکاران، ۲۰۰۶، MLQ)، بیگانگی بین‌فردی (بنی فاطمه و همکاران، ۱۳۹۰، SAQ) و مقیاس اعتیاد به گوشی هوشمند (کو، ۲۰۰۹، SAS) استفاده شد. داده‌ها با روش تحلیل معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که بیگانگی بین فردی بر اعتیاد به گوشی هوشمند اثر مستقیم معنی‌داری وجود دارد (P<۰/۰۵). همچنین معنای زندگی بر اعتیاد به گوشی هوشمند اثر مستقیم و معنی‌داری دارد (P<۰/۰۵). همچنین نتایج نشان داد که بیگانگی بین‌فردی با میانجی‌گری معنای زندگی بر اعتیاد به گوشی هوشمند اثر غیرمستقیم دارد. مدل نهایی نیز از برازش مطلوبی برخوردار بود. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت به منظور کاهش اعتیاد به گوشی هوشمند باید بر معنای زندگی و کاهش بیگانگی بین فردی متمرکز شد.

واژه‌های کلیدی: اعتیاد به گوشی هوشمند، بیگانگی بین‌فردی، معنای زندگی، کووید-۱۹.

Abstract
The purpose of this study was to investigate the meaning of life as a mediator between interpersonal alienation and smartphone addiction in the COVID-19 pandemic among students in Bandar Abbas City. The descriptive-correlational research method was structural equation modeling. The statistical population of the research included all male and female students studying at Bandar Abbas Azad University in the academic year 2021-2022, of which 378 were selected and studied using a purposive sampling method. The meaning of life questionnaire (Steger et al., 2006, MLQ), interpersonal alienation (Bani Fatemeh et al., 2013, SAQ), and smartphone addiction scale (Ko, 2009, SAS) were used to collect data. The data was analyzed by structural equation analysis method. The research findings showed that there is a significant direct effect of interpersonal alienation on smartphone addiction (P<0.05). Also, the meaning of life has a direct and significant effect on smartphone addiction (P<0.05). Also, the results showed that interpersonal alienation has an indirect effect on smartphone addiction through the mediation of the meaning of life. The final model also had a good fit. Therefore, it can be concluded that to reduce smartphone addiction, one should focus on the meaning of life and reduce interpersonal alienation.

Keywords: *Smartphone addiction, interpersonal alienation, meaning of life,* covid-19.

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت : دی ۱۴۰۱** | **پذیرش: آبان ۱۴۰۲** | **ویرایش نهایی: اسفند ۱۴۰۲**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

مقدمه

بسیاری از کشورها برای کنترل سریع شیوع ویروس کرونا، محدودیت‌هایی از قبیل در خانه ماندن و فاصله گذاری اجتماعی را اعمال کردند و افراد را به مطالعه، خرید و کار آنلاین در خانه تشویق کردند (سرا[1] و همکاران، ۲۰۲۱). بررسی‌های اخیر نشان می‌دهد استفاده از تلفن‌های هوشمند در بین گروه‌های سنی مختلف در همه‌گیری ویروس کرونا رشد چشم‌گیری داشته است و باعث بروز مشکلی تحت عنوان اعتیاد به تلفن هوشمند شده است (گارفین[2]و همکاران، ۲۰۲۰). بر اساس شواهد پژوهشی، اعتیاد به تلفن هوشمند با اختلال در خواب و علائم افسردگی در نوجوانان رابطه دارد (چن[3] و همکاران، ۲۰۲۲). براساس نظریه جبرانی، نوجوانان و جوانان ممکن است برای اجتناب و تسکین هیجان‌های منفی به استفاده از تلفن‌های هوشمند روی آوردند (ما[4] و همکاران، ۲۰۲۲)؛ بنابراین، با توجه به اثرات منفی اعتیاد به تلفن هوشمند در زمینه‌های مختلف خانوادگی، اجتماعی و تحصیلی (پرادیپ[5] و همکاران، ۲۰۲۲) در نوجوانان و جوانان توجه به عوامل اثرگذار بر آن ضروری است.

بر اساس شواهد پژوهشی، افراد معتاد به تلفن هوشمند در ارتباطات اجتماعی خود، بیگانگی را تجربه می‌کنند و از میزان تنهایی عاطفی بالایی برخوردار هستند (هو[6]و همکاران، ۲۰۲۲). در شرایط اپیدمی کرونا ارتباطات بین افراد محدودتر بود و این شرایط به افزایش بیگانگی بین‌فردی کمک می‌کرد که به احساسات منفی تجربه شده توسط افرادی اشاره داشت که قادر به مدیریت صحیح روابط با دیگران نبودند و در برقراری ارتباط خوب با گروه‌های مربوطه خود مانند خانواده، مدرسه و دوستان مشکل داشتند (وانگ[7] و همکاران، ۲۰۲۲). بیگانگی بین‌فردی (اجتماعی) حالتی است که در آن فرد احساس می‌کند که با خودش غریبه است، خالق و سازنده اعمال خود نیست بلکه اعمال و نتایج وی بر آن حاکم هستند، از آنها تبعیت می‌کند و یا حتی آنها را می‌ستاید (علیزاده اقدم و همکاران، ۱۳۹۷). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که بین احساس بیگانگی بین‌فردی و میزان فعالیت در فضای مجازی ارتباط مستقیمی وجود دارد (ونکای[8] و همکاران، ۲۰۲۳ و یانگ[9] و همکاران، ۲۰۲۲).

از سوی دیگر تغییرات ناشی از اینترنت و تکنولوژی شرایط را برای شکست و ناکامی فرد در یافتن معنای زندگی ایجاد کرده است (دورسان[10] و همکاران، ۲۰۲۱؛ دمیریاس- چلیک و ککلیک[11]، ۲۰۱۹) و موجب افزایش بیگانگی بین فردی در استفاده کنندگان از آن شده است (لین[12] و همکاران، ۲۰۲۱). بر این اساس، این فرض مطرح می‌شود که معنای زندگی ممکن است واسطه رابطه بین بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند باشد. معنای زندگی اشاره به نوعی از احساس ارتباط با خالق هستی، داشتن هدف در زندگی، تعقیب و نیل به اهداف با ارزش و رسیدن به کمال دارد، معنای زندگی در اصل ماهیتی شناختی دارد زیرا دربردارنده‌ی باورهای افراد در مورد وجود یک هدف غایی در زندگی، اعتقاد به معنویات و زندگی اخروی است (رخشنده خباز و همکاران، ۱۴۰۰). با توجه به اینکه برخی از انواع مشکلات روانی انسان از ناتوانی فرد در یافتن معنا در زندگی خود ناشی می شود بنابراین افرادی که هیچ معنایی در زندگی خود ندارند ممکن است در زندگی بی معنی، بی هدف و برنامه ریزی نشده در نظر گرفته شوند (ماهاتو[13] و همکاران، ۲۰۲۳)، این افراد انگیزه و هدفی برای دنبال کردن معنای زندگی ندارند بنابراین مستعد جبران شکاف زندگی خود با برخی رفتارهای اعتیادآور مانند اعتیاد به گوشی‌های هوشمند هستند (یو[14]و همکاران، ۲۰۲۲). در کل پژوهش‌ها مشخص کرده‌اند که بین معنای زندگی و بیگانگی فردی (لوتز[15] و همکاران،

1. Serra
2. Garfin
3. Chen
4. Ma
5. Pradeep
6. Hu
7. Wang
8 . Wenkai
9 . Yang
10. Dursun
11 . Demirbaş-Çelik, Keklik
12 . Lin
13. Mahato
14. Yu
15 . Lutz

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

۲۰۲۳ و لو[1]، ۲۰۲۳) و معنای زندگی و اعتیاد به گوشی هوشمند (پنگ[2] و همکاران، ۲۰۲۲ و کاستر[3] و همکاران، ۲۰۲۲) رابطه معناداری وجود دارد.

پژوهش‌های انجام شده نشان دادند که بین بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند رابطه وجود دارد ؛ به علاوه رابطه بین بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند با معنای زندگی میانجی می‌شود (هو و همکاران، ۲۰۲۲). همچنین بین معنای زندگی و بیگانگی بین فردی همبستگی منفی وجود دارد (دچنت[4] و همکاران، ۲۰۲۲). از سوی دیگر یکی از جدی ترین عوامل برای وابستگی به گوشی، بیگانگی بین فردی است. این وضعیت زمانی به وجود می آید که میان روابط بین فردی مطلوب و روابطی که فرد در حال حاضر دارد شکاف وجود داشته باشد؛ این ناشی از این ادراک است که ارتباطات اجتماعی فرد، برخی از انتظارات او را برآورده نمی کند (لوتز و همکاران، ۲۰۲۳) و در این میان معنای زندگی موجب افزایش شناخت درونی و بهبود ارتباطات اجتماعی شده و احتمال مشارکت کمتر افراد در محیط مجازی مشارکت داشته باشند و کمتر به فضای مجازی روی آورند (سینار[5] و همکاران، ۲۰۲۲). در براساس ادبیات پژوهش، اعتیاد به گوشی هوشمند با عوامل بسیاری در ارتباط است که از جمله این عوامل بیگانگی بین فردی و نقش میانجی معنای زندگی است. همچنین نتایج حاصل از بررسی ها نشان داد بررسی عوامل مرتبط با اعتیاد به گوشی هوشمند به دلیل نقشی که در کیفیت زندگی و بهزیستی افراد به خصوص قشر دانشجو دارد، بسیار حائز اهمیت است. از این رو لازم و ضروری است که عوامل مرتبط با اعتیاد به گوشی هوشمندمورد بررسی قرار گیرد. بنابراین انجام پژوهش در این زمینه ضمن تکمیل خلاء پژوهشی می تواند موجب شناخت بهتر عوامل موثر و مرتبط اعتیاد به گوشی هوشمند در دانشجویان شود. بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع، پژوهش حاضر بررسی نقش معنای زندگی به عنوان میانجی بین بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند در اپیدمی کووید-۱۹ در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندر عباس بود.

روش

روش پژوهش توصیفی- همبستگی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. نمونه این پژوهش مشتمل بر ۳۷۸ نفر از دانشجویان که به روش نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند، بود. ملاک‌های ورود به پژوهش حاضر شامل عدم وجود اختلالات روان‌شناختی تشخیص داده شده، اعلام رضایت برای حضور در پژوهش، حداقل گذشتن یک سال از تحصیل در دانشگاه، بازه سنی بین ۲۰ الی ۳۵ سال و ملاک‌های خروج که شامل عدم تکمیل پرسشنامه‌ها و یا تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت مخدوش و بی پاسخ گذاشتن حداقل ۵ درصد از سوالات، عدم تمایل به همراهی در پژوهش در زمان اجرا، در نظر گرفته شد. به منظور رعایت اخلاق پژوهشی، توضیحاتی در خصوص هدف از انجام پژوهش، کاربرد اطلاعات جمع‌آوری شده، ذکر این مطلب که اصل راز داری در مورد اطلاعات شخصی رعایت می‌شود و نتایج به صورت کلی استفاده می‌گردد، قبل از اجرای پرسشنامه‌ها به شرکت کنندگان داده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای آماری SPSS نسخه‌ی ۲۳ و Amos نسخه ۲۲ استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه معنای زندگی (MLQ[6]): این پرسشنامه توسط استگر[7] و همکاران (۲۰۰۶) جهت ارزیابی معنای زندگی دانش‌آموزان ساخته شده است که شامل دو زیر مقیاس وجود معنا و جستجوی معنا است. دارای ۱۰ سوال با طیف لیکرت ۷ درجه‌ای کاملا نادرست (۱) تا کاملا درست (۷) است. طبق پژوهش‌های استگر و همکاران (۲۰۰۶) پایایی زیر مولفه‌های وجود معنا و جستجوی معنا را به روش همسانی درونی به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۷ و بازآزمایی این پرسشنامه با فاصله زمانی یک ماه به ترتیب ۰/۷۰ و ۰/۷۳ گزارش شده است. روایی همگرا با آزمون‌های رضایت از زندگی ۰/۴۶، عاطفه مثبت ۰/۳۲ و عوامل شخصیتی برون گرایی ۰/۲۸ و توافق پذیری ۰/۲۳ و روایی واگر

1 . Lu
2 . Peng
3 . Køster
4 - Dechent
5 - Cinar
6. Meaning Life Questionaire
7 . Steger

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

با آزمون‌های افسردگی ۰/۴۸، عاطفه‌ی منفی ۰/۲۸ و نورزگرایی ۰/۲۳- گزارش کردند (استگر و همکاران، ۲۰۰۶). ضریب پایایی پرسشنامه معنا در زندگی در پژوهش پیمانفر و همکاران (۱۳۹۱) با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. در پژوهش مصر آبادی و همکاران (۱۳۹۲) روایی سازه و تشخیصی به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۸۹ گزارش شد (به نقل از بیرانوند و همکاران، ۱۴۰۱). همچنین در پژوهش حاضر پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه بیگانگی بین‌فردی (SAQ[1]): این پرسشنامه توسط بنی‌فاطمه و رسولی (۱۳۹۰) جهت ارزیابی بیگانگی اجتماعی دانشجویان ساخته شده است که شامل زیر مقیاس‌هایی همچون احساس بی‌قدرتی، احساس بی‌هنجاری، احساس بی‌معنایی، انزوای اجتماعی، تنفر فرهنگی و تنفر از خود می‌باشد که شامل ۱۹ سوال است و نمره گذاری آن بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه ای کاملا موافقم (۵) و کاملا مخالفم (۱) می باشد. امتیازات بالاتر نشان دهنده از خودبیگانگی کمتر خواهد بود و برعکس. جهت بررسی روایی مقیاس بنی فاطمه و همکاران (۱۳۹۰) از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی استفاده نمودند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که این آزمون از ۶ بعد تشکیل‌شده و بار عاملی هر سؤال بر روی عامل مربوطه بالاتر از ۰/۴۰ است. برای محاسبه پایایی آن از آلفای کرونباخ استفاده گردید که مقدار آن ۰/۷۶بدست آمد (بنی فاطمه و همکاران، ۱۳۹۰). همچنین ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه بیگانگی بین فردی در این پژوهش ۰/۶۷ بدست آمده است.

مقیاس اعتیاد به گوشی هوشمند (SAS)[2] : این مقیاس توسط کو[3] در سال ۲۰۰۹ جهت ارزیابی اعتیاد به تلفن همراه تهیه شده است. شامل ۲۰ گویه است که بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه ای (خیلی کم= ۱ تا خیلی زیاد= ۵) نمره گذاری شده است. برای بررسی روایی پرسشنامه از طریق وارسی روایی سازه با تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. کو (۲۰۰۹) روایی بالای آن را از طریق تحلیل عامل تأییدی و با ضریب ۰/۹۸ گزارش کرده است. در راستای بررسی پایایی پرسشنامه، کو (۲۰۰۹) از روش بازآزمایی در فاصله زمانی سه ماهه استفاده نموده‌اند که نتایج نشانگر همبستگی قابل‌توجه ۰/۷۹ بین دو مرحله آزمون بوده است و آلفای کرونباخ به دست آمده بالای ۷۰ درصد می‌باشد. در ایران روایی پرسشنامه مورد تایید صاحب نظران قرار گرفته و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ توسط خزاعی و همکاران (۱۳۹۲) ۰/۹۲ گزارش شده است (به نقل از دلاور پور و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه اعتیاد به گوشی همراه هوشمند در این پژوهش ۰/۸۸ بدست آمده است.

یافته ها

این پژوهش بر روی ۳۷۰ نفر دانشجو با میانگین سنی ۳۴/۵ با انحراف معیار ۳/۸۹انجام شد که از این تعداد ۸۴/۳ درصد (۳۱۲ نفر) زن و ۱۵/۷ درصد مرد (۵۸ نفر) بودند. آمار توصیفی شامل شاخص‌های میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱- وجود معنا	۱											
۲- جستجوی معنا	۰/۲۰**	۱										
۳- معنای زندگی	۰/۲۴**	۰/۰۹	۱									
۴- انزوا	۰/۲۴**	۰/۱۹**	۰/۱۱*	۱								
۵- بی‌هنجاری	۰/۲۸**	۰/۱۹**	۰/۱۹**	۰/۳۵**	۱							
۶- بی‌معنایی	۰/۱۴*	-۰/۱۳	-۰/۰۹	-۰/۳۲**	۰/۳۲**	۱						
۷- تنفر از خویشتن	۰/۴۳**	۰/۲۲**	۰/۳۰**	۰/۴۸**	۰/۴۱**	۰/۳۴**	۱					
۸- بی‌قدرتی	۰/۲۵**	۰/۲۴**	۰/۲۳**	۰/۱۱*	۰/۳۳**	۰/۱۳*	۰/۲۳**	۱				
۹- بیگانگی	۰/۱۱*	۰/۱۰*	۰/۱۲**	۰/۱۶۱*	۰/۲۶**	۰/۱۴**	۰/۱۲*	۰/۱۹**	۱			
۱۰- تحمل	۰/۱۳*	-۰/۱۲*	۰/۱۳۲*	۰/۱۵**	۰/۱۷**	۰/۱۳*	۰/۱۳*	۰/۱۳*	۰/۱۱*	۱		
۱۱- اختلال زندگی	۰/۱۵**	۰/۱۷**	۰/۱۴**	۰/۱۱*	۰/۲۰**	۰/۱۶**	۰/۱۴*	۰/۱۵**	۰/۱۴*	۰/۱۱*	۱	

1. Social Alienation Questionaire
2. The Smartphone Addiction Scale
3. Koo

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

۱۲- اجبار - اصرار	۰/۱۴*	-۰/۱۳*	۰/۱۵**	۰/۱۳*	۰/۲۰**	۰/۱۳*	۰/۱۵**	۰/۱۲*	۰/۱۱*	۰/۱۰۹*	۰/۱۲*	۱
میانگین	۵۰/۸	۲۶/۹	۵۵/۵	۹/۹۳	۱۳/۹	۸/۱۵	۶/۷۲	۶/۳۲	۴۵/۰۷	۱۷/۱	۱۲/۴	۲۱/۲
انحراف معیار	۱۳/۷	۱۸/۶	۱۰/۲	۲/۵۸	۲/۷۱	۱/۵۸	۲/۳۵	۲/۱۳	۷/۴۱	۵/۷۸	۴/۹۴	۵/۴۷
چولگی	۰/۸۶	۰/۲۰	۰/۳۸	۰/۷۷	۱/۲۱	۰/۲۹	۰/۴۴	۰/۸۷	۰/۴۰	۱/۳۱	۰/۸۲	۰/۳۱
کشیدگی	۱/۰۹	-۰/۱	-۰/۴۴	۰/۵۶	-۰/۳۴	۰/۶۹	-۰/۷۰	۰/۵۵	۰/۲۳	۰/۲۱	۰/۶۱	۰/۶۲

همانطور که در جدول ۱ مشخص است تمامی متغیرها با یکدیگر رابطه معناداری دارند. همچنین میانگین وجود معنا (۵۰/۸)، جستجوی معنا (۲۶/۹)، انزوا (۹/۹۳)، بی هنجاری (۱۳/۹)، بی معنایی (۸/۱۵)، تنفر از خویشتن (۶/۷۲)، بی قدرتی (۶/۳۲)، تحمل محرومیت (۱۷/۱)، اختلال در زندگی (۱۲/۴) و اجبار- اصرار (۲۱/۲) به دست آمد.

برای آزمون مدل پیشنهادی پژوهش مفروضه‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. در پژوهش حاضر از روش جایگزینی داده‌های گم شده با میانگین استفاده شد و جهت بررسی نرمال بودن متغیرها از شاخص‌های کجی و کشیدگی متغیرها استفاده گردید. دامنه مقادیر ضریب کجی و کشیدگی بین ۲ و ۲- بود و بیانگر آن است که توزیع هیچ‌کدام از متغیرهای مشاهده شده، تفاوت معنادار با توزیع نرمال ندارد. هم خطی برای بررسی داده‌های پرت چند متغیری فاصله ماهالونوویس برای متغیرهای مشاهده شده، تفاوت معنی دار با توزیع نرمال ندارد. هم خطی برای بررسی داده‌های پرت چند متغیری فاصله ماهالونوویس برای متغیرهای برون زاد مدل محاسبه گردید. فاصله بین ترکیبنمره های یک فرد خاص با ترکیب میانگین نمره‌های تمام متغیرهای گروهی که به آن تعلق دارد فاصله ماهالانوویس نام دارد (گیلز، ۲۰۰۲). اگر بیشترین فاصله ماهالانوویس بیشتر از ارزش خی دو بحرانی با درجات آزادی معین (تعداد متغیرهای پیش‌بین) در سطح P=۰/۰۵ باشد، مشکل داده‌های پرت چند متغیری وجود دارد. کمترین و بیشترین مقدار فاصله ماهالانوویس در پژوهش حاضر به ترتیب برابر ۰/۰۸۹ و ۲۷/۷ به دست آمد. با توجه به اینکه خی دو بحرانی در سطح P=۰/۰۱ برابر ۱۹/۵ است و از طرفی با توجه به اینکه بیشترین فاصله ماهالانوویس برابر ۳۱/۵ است و ۸ نفر از آزمودن‌ها از مقدار خی دو بیشتر هستند، لذا به عنوان داده‌های پرت چند متغیری از مجموعه داده‌ها حذف گردیدند و در نهایت داده‌ها مربوط به ۳۷۰ نفرنفر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

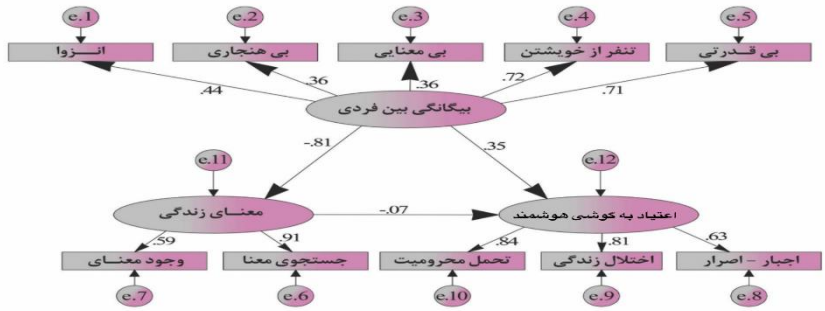

نمودار ۱. مدل نهایی پژوهش حاضر به همراه ضرایب استاندارد مسیرها

با توجه به شکل ۱ معنای زندگی بین بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند نقش واسطه‌ای را ایفا می‌کند. نقش واسطه‌ای معنای زندگی با بیانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند بدین گونه است که با افزایش معنای زندگی بیگانگی بین فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند کاهش یافته است. جدول ۲ مسیرها و ضرایب استاندارد آنها در الگوی اصلاح شده‌ی نهایی نشان می‌دهد.

جدول ۲.ضریب مسیر مستقیم متغیرهای پژوهش

مسیر		مدل نهایی برآورد استاندارد	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
بیگانگی بین‌فردی	اعتیاد به گوشی هوشمند	۰/۲۳	۰/۳۴	۰/۵۹	۳/۳۹	۰/۰۲

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

معنای زندگی	اعتیاد به گوشی هوشمند	-۰/۰۳	-۰/۰۶	-۰/۳۳	۰/۸۹	۰/۶۲
بیگانگی بین‌فردی	معنای زندگی	-۰/۳۸	-۰/۸۱۰	-۰/۴۲	۵/۶۷	۰/۰۰۱

براساس نتایج جدول ۲ معنای زندگی با میزان ۰/۰۶- روی اعتیاد به گوشی هوشمند اثر مستقیم دارد اما با توجه به سطح معناداری آن که بزرگتر از ۰/۰۵ است این مقدار معنادار نیست. بیگانگی بین‌فردی با میزان ۰/۳۴ روی اعتیاد به گوشی هوشمند و با میزان ۰/۸۱- روی معنای زندگی اثر مستقیم دارد و با توجه به سطح معناداری آن که کوچکتر از ۰/۰۵ است این مقادیر معنادار است. جدول ۳ نتایج حاصل از روش بوت استراپ را برای روابط واسطه‌ای نشان می‌دهد.

جدول ۳. ضریب مسیر غیر مستقیم مدل نهایی با استفاده از روش بوت استراپ

	داده	مقدار بوت استراپ	حد پایین	حد بالا	خطای استاندارد	P
بیگانگی بین فردی به اعتیاد به گوشی هوشمند از طریق معنای زندگی	۰/۰۴۸	۰/۰۶۶	۰/۰۲۹	۰/۱۲۸	۰/۳۳	۰/۰۰۱

نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد با توجه به اینکه صفر بیرون از فاصله اطمینان قرار می‌گیرد، اثر غیرمستقیم بیگانگی بین فردی بر اعتیاد به گوشی هوشمند از طریق معنای زندگی معنی دار بوده است. شاخص‌های برازش مدل اولیه‌ی پیشنهادی و نیز شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده‌ی نهایی جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: نتایج شاخص‌های برازش مدل

شاخص	χ^2	x^2/ df	GFI	AGFI	IFI	CFI	NFI	RMSEA
مدل اصلاح شده‌ی نهایی	۰/۰۵۵	۰/۰۵۵	۱	۰/۹۸۷	۰/۹۹۹	۰/۹۹۹	۰/۹۹۹	۰/۰۱
مقدار مطلوب		<۳	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰-۱	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	<۰/۰۸

نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می‌دهد در مدل اصلاح شده نهایی، شاخص GFI و CFI بالاتر از ۰/۹۰ بوده و مقدار RMSEA کوچکتر از ۰/۰۸ است و میزان x^2/ df نیز ۳ کمتر است که همه این موارد حاکی از برازش مناسب مدل اصلاح شده است. بنابراین مدل اصلاح شده نهایی از برازندگی مطلوبی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی معنای زندگی به عنوان میانجی بین بیگانگی بین‌فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند در اپیدمی کووید-۱۹ در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس بود. نتایج حاکی از آن است که بیگانگی بین فردی و معنای زندگی با اعتیاد به گوشی هوشمند در دانشجویان اثر مستقیم و بیگانگی بین فردی از طریقمعنای زندگی بر اعتیاد به گوشی هوشمند اثر غیر مستقیم در دانشجویان دارد. در خصوص ارتباط بیگانگی بین‌فردی و اعتیاد به گوشی هوشمند می‌توان گفت که نتایج حاصل با مطالعات وانگ و همکاران (۲۰۲۲)، هو و همکاران (۲۰۲۲) همسو بود. باید توجه داشت که افراد در سنین نوجوانی و جوانی، گرایش به دوستان و گروه همسالان دارند و برای آن دسته از افرادی که قادر به برقراری روابط اجتماعی نیستند، شبکه‌های اجتماعی می‌تواند ابزاری برای برقراری ارتباط با دیگران باشد. آنها به دلیل بی‌کفایتی در تعاملات بین‌فردی، فضای مجازی را یک محیط امن قلمداد می‌کنند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۲). دانشجویانی که دچار بیگانگی بین‌فردی هستند با کم شدن روابط اجتماعی و روابطی که با دوستان خود داشتند (همچون دوره شیوع بیماری کرونا) روز به روز بشتر احساس تنهایی و انزوا کرده و در نتیجه بیشتر به فعالیتهای فردی مانند زیاده‌روی در استفاده از تلفن و فضای مجازی می‌پردازند و رفته رفته وابستگی به اینترنت موجب می‌شود که دانشجویان بیشتر وقت خود را در طول روز به آن بپردازند.

در ارتباط معنای زندگی با اعتیاد به گوشی هوشمند می‌توان گفت که نتیجه حاصل با نتایج پژوهشگرانی چون ونکای و همکاران (۲۰۲۳)، یانگ و همکاران (۲۰۲۲) و وانگ و همکاران (۲۰۲۲) همسو بود. در تبیین یافته حاصل می‌توان گفت که عدم معنا در زندگی،

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

فرد را به سمت پوچی و بی‌انگیزگی سوق می‌دهد که نتیجه این امر بروز مشکلات عدیده روانی است (دمیرباس-چلیک و ککلیک، ۲۰۱۹)، این مشکلات فرد را به سمت راه‌های جبرانی همچون اعتیاد می‌کشانند. اعتیاد به موبایل و اینترنت نوعی از اعتیاد است که افراد تلاش می‌کنند از آن به عنوان یک راه جبرانی برای عدم معنا در زندگی استفاده کنند.

همچنین بین معنای زندگی با بیگانگی بین فردی همبستگی منفی و معناداری یافت شد که با مطالعاتی همچون دمیرباس-چلیک و ککلیک (۲۰۱۹) در یک راستاست. در واقع بیگانگی بین‌فردی زمانی رخ می‌دهد که فرد احساس کند هیچ قدرتی نداشته و جامعه بر او کنترل دارد در این حالت فرد احساس بی‌قدرتی خواهد کرد و هدف و معنا از دید وی پوچ و بی‌محتوا می‌شود لذا هدف‌گذاری را نادیده گرفته و کنشی منفصلانه در قبال رویدادها خواهد داشت (دمیریاس-چلیک و ککلیک، ۲۰۱۹).

در نهایت نتایج نشان داد که بیگانگی بین‌فردی با میانجی‌گری معنای زندگی روی اعتیاد به گوشی هوشمند اثر غیرمستقیم دارد. تحقیقات قبلی سایر پژوهشگران در راستای این یافته‌ها نشان داده است، حمایت اجتماعی یا ارتباط طبیعی می‌تواند بر معنای زندگی فرد و سپس بر اعتیاد به اینترنت آنها تأثیر بگذارد (هو و همکاران، ۲۰۲۲) یعنی بیگانگی بین‌فردی به عنوان یک عامل روانی اجتماعی می‌تواند اعتیاد افراد به گوشی‌های هوشمند را از طریق معنای درونی آنها در زندگی پیش‌بینی کند. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که منابع متعلق به افراد می‌تواند افراد را برای انطباق بهتر با موقعیت‌های خطر تشویق کند. در مرحله شدید اپیدمی، افراد در معرض خطر بالای اعتیاد به گوشی های هوشمند و سطوح پایین معنای زندگی بودند. سطوح پایین بیگانگی بین فردی نقش مهمی ایفا می‌کند که می‌تواند با بهبود معنای زندگی در دوره کنترل اولیه، اعتیاد به گوشی‌های هوشمند را در بین دانشجویان دانشگاه در پایان اپیدمی کاهش دهد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع با کاهش بیگانگی بین‌فردی و رشد این باور که فرد قدرت تغییر زندگی خود را دارد شروع به هدف‌گذاری در زندگی کرده و معنایی برای زندگی خود تعریف می‌کند در نتیجه این امر یک بهزیستی روانی-اجتماعی برای فرد ایجاد شده که از سبک زندگی سالم حمایت می‌کند در نهایت بهبود معنای زندگی منجر می‌شود تا وابستگی فرد به گوشی هوشمند به ویژه در دوران پاندمی کاهش یابد.

از جمله محدودیت پژوهش حاضر این بود که طرح پژوهش حاضر تحلیل معادلات ساختاری از زیر مجموعه طرح‌های همبستگی بود. بنابراین، نمی‌توان روابط علی بین متغیرها را نشان داد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از روش‌هایی که رابطه علی را نشان می‌دهد استفاده شود. همچنین در پژوهش حاضر از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و از این رو در تعمیم نتایج باید احتیاط شود و پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی برای تعیین نمونه پژوهش استفاده گردد. با توجه به این که نمونه مورد پژوهش دانشجویان دانشگاه آزاد واحد بندر عباس بودند، تعمیم نتایج به همه جمعیت دانشجویی محدود می‌شود و پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده متغیرهای مذکور بر روی سایر دانشگاه‌ها و رشته‌های مختلف به صورت مقایسه‌ای انجام گردد. همچنین به با توجه به نتایج به دست پیشنهاد می‌گردد به نوجوانان و جوانان در مورد معنای زندگی در کاهش اثرات اعتیاد به تلفن هوشمند در مدارس و دانشگاه‌ها آموزش‌ها لازم داده شود.

منابع

بنی فاطمه، ح و رسولی، ز. (۱۳۹۰). بررسی میزان بیگانگی اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه تبریز و عوامل مرتبط با آن. *جامعه شناسی کاربردی*، ۲۲(۱). ۱-۲۶.https://jas.ui.ac.ir/articlef

بیرانوند ز؛ قدم پور، ع.ا؛ صادقی، م؛ حسنی جلیلیان، م.ر. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش گروهی مبتنی بر نظریه امید اسنایدر بر معنای زندگی و بهزیستی روان شناختی دانش آموزان دختر درگیر بحران هویت. *رویش روان شناسی*، ۱۱ (۵)، ۳۳-۴۴. URL: http://frooyesh.ir/article-1-3657-fa.html

دلاورپور، م؛ آرام دهنه، ا؛ نیک منش، س. (۱۴۰۰). اعتیاد به گوشی‌های هوشمند و نقش آن در سلامت روانی کاربران نوجوان. *مطالعات رسانه‌های نوین*، ۷(۲۸)، ۱۴-۳۰.https://nms.atu.ac.ir/article_13935.html

رخشنده خباز، آ.، دورودیان، ن.، نعمتی جهان، ن.، و رستم‌نژاد، م. (۱۴۰۰). پیش‌بینی اضطراب کرونایی بر اساس معنای زندگی و صمیمیت اعضای خانواده در مادران خانه‌دار. *خانواده درمانی کاربردی*، ۲(۵)، ۲۰۲-۱۰۹https://www.aftj.ir/article_144849.html

Chen, H., Wang, C., Lu, T., Tao, B., Gao, Y., & Yan, J. (2022). The relationship between physical activity and college students' mobile phone addiction: the chain-based mediating role of psychological capital and social adaptation. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15), 9286. https://doi.org/ 10.3390/ijerph19159286

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]

Cinar, B., Toksoz, D., & Cakici, A. C. (2022). Meaning in life and the quest for authenticity in touristic experiences among Turkish tourists. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*. https://doi/10.1108/JHTI-01-2022-0033/full/html

Dechent, F., Moeller, J., & Huber, C. G. (2022). Meaning analysis and alienation: a method of immanent critique in acute psychiatry. *International journal of environmental research and public health*, *19*(23), 16194. https://doi.org/10.3390/ijerph192316194

Demirbaş-Çelik, N., & Keklik, İ. (2019). Personality factors and meaning in life: The mediating role of competence, relatedness and autonomy. *Journal of Happiness Studies*, 20(4), 995-1013. https://doi.org/ 10.1007/s10902-.018.9984-0

Dursun, P., Bedir, S. A. L. A., & Ahmet, Ü. Z. E. R. (2021). The Internet and Smartphone Addictions in a Sample of University Students: The Role of Search for Meaning in Life. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 26(3), 249-258. https://doi.org/10.21673/anadoluklin.860677

Garfin, D. R., Silver, R. C., & Holman, E. A. (2020). The novel coronavirus (COVID-2019) outbreak: Amplification of public health consequences by media exposure. *Health psychology*, 39(5), 355. https://doi.org/ 10.1037/hea0000875

Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55. https://doi.org/10.1080/10705519909540118

Hu, Q., Liu, Q., & Wang, Z. (2022). Meaning in life as a mediator between interpersonal alienation and smartphone addiction in the context of Covid-19: A three-wave longitudinal study. *Computers in Human Behavior*, 127, 107058. https://doi.org/ 10.1016/j.chb.2021.107058

Koo H. Y. (2009). Journal of Korean Academy of Nursing, 39(6), 818–828. https://doi.org/10.4040/jkan.2009.39.6.818

Køster, A. (2022). Self-alienation through the loss of heteronomy: the case of bereavement. *Philosophical Explorations*, *25*(3), 386-401.https://doi.org/10.1080/13869795.2022.2051590

Lin, L., Wang, X., Li, Q., Xia, B., Chen, P., & Wang, W. (2021). The influence of interpersonal sensitivity on smartphone addiction: A Moderated Mediation Model. *Frontiers in Psychology*, *12*, 670223. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.670223

Lu, L. (2023). Language alienation and remodeling in the new media platform. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, *11*, 305-310. https://doi.org/10.54097/ehss.v11i.7679

Lutz, P. K., Newman, D. B., Schlegel, R. J., & Wirtz, D. (2023). Authenticity, meaning in life, and life satisfaction: A multicomponent investigation of relationships at the trait and state levels. *Journal of Personality*, *91*(3), 541-555. https://doi.org/10.1111/jopy.12753

Ma, A., Yang, Y., Guo, S., Li, X., Zhang, S., & Chang, H. (2022). The impact of adolescent resilience on mobile phone addiction during COVID-19 normalization and flooding in China: a chain mediating. *Frontiers in Psychology*, 13. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.865306

Mahato, D., Gayen, P., & Mahato, R. C. (2023). Relationship between academic resilience and internet addiction of undergraduate students of Purulia district of West Bengal: A study. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*, *9*(3), 103-106. https://doi.org/10.3390/ijerph18020585

Peng, M. Y. P., Khalid, A., Usman, M., Khan, M. A. S., & Ali, M. (2022). Fear of covid-19 and hotel frontline employees' sense of work alienation: intervening and interactional analysis. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 10963480221112054. https://doi.org/10.1177/10963480221112054

Pradeep, B. S., Shenoy, A. B., Shahane, S., Srividya, R. N., Arelingaiah, M., D'Souza, R., ... & Gururaj, G. (2022). Age, gender, peers, life skills and quality of life influence risk of cell phone addiction among college teachers in Karnataka, India: a state level epidemiological analysis. *BMC Public Health*, 22(1), 1-10. https://doi.org/ 10.1186/s12889-022812575-5

Serra, G., Lo Scalzo, L., Giuffrè, M., Ferrara, P., & Corsello, G. (2021). Smartphone use and addiction during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic: cohort study on 184 Italian children and adolescents. *Italian Journal of Pediatrics*, 47(1), 1-10. https://doi.org/ 10.1186/s13052-021-01102-8

Sfeir, E., Hallit, S., Akel, M., Salameh, P., & Obeid, S. (2023). Smartphone addiction and personality traits among Lebanese adults: the mediating role of self-esteem. *Psychology, Health & Medicine*, *28*(5), 1190-1200. https://doi.org/10.1080/13548506.2021.1995886

Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80 -93. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022 -0167.53.1.80

Wang, W., Liu, J., Liu, Y., Wang, P., Guo, Z., Hong, D., & Jiang, S. (2022). Peer relationship and adolescents' smartphone addiction: the mediating role of alienation and the moderating role of sex. *Current Psychology*, 1-13. https://doi.org/doi: 10.1556/2006.6.2017.079

Wenkai, S., Xiaohong, W., Huiwen, X., Huishi, L., Liao, S., & Fei, H. (2023). The role of interpersonal alienation in the relationship between social media addiction and learning burnout among Chinese secondary school students. *Children's Health Care*, *52*(2), 196-219. https://doi.org/10.1080/02739615.2022.2068552

Yang, C., Zhou, Z., Gao, L., Lian, S., Zhai, S., & Zhang, D. (2022). The impact of interpersonal alienation on excessive Internet fiction reading: Analysis of parasocial relationship as a mediator and relational-interdependent self-construal as a moderator. *Current Psychology*, 1-16. https://doi.org/10.1007/s12144-021-02601-x

Yu, Y., Yu, Y., & Hu, J. (2022). COVID-19 among Chinese high school graduates: Psychological distress, growth, meaning in life and resilience. *Journal of Health Psychology*, 27(5), 1057-1069. https://doi.org/10.1177/1359105321990819

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-13]